

Szent István király ünnepe

(augusztus 20.)

Péld 4,10-15.18-27

A bölcsesség útja

Hallgasd hát meg, fiam, fogadd el szavaimat, akkor nagy lesz száma élted éveinek. Megmutatom neked a bölcsesség útját, egyenes lesz az út, amelyen járatlak. Semmi nem gátolja lépteidet, amikor jársz, és ha gyorsan szaladsz, akkor sem botlasz meg. Tartsd meg intelmemet, ne tágíts tőle! Őrizd meg, hiszen az életed! Ne lépj a gonoszok ösvényére, és a gonosztevők útján ne járj! Hagyd el, s ne menj rajta tovább, kanyarodj el tőle, s úgy folytasd utadat! ...Az igaz ember útja, mint a hajnal pirkadása, egyre világosabb, míg fényes nap nem lesz. A gonoszok útja olyan, mint a sötét éjszaka, maguk sem tudják, miben botlanak meg. Figyelj, fiam, a szavaimra, nyisd ki a füledet a beszédemre! Ne téveszd el őket soha a szemed elől, és őrizd meg a szíved közepében! Mert élet annak, aki megleli őket, gyógyulás az egész testének. Nagy gonddal őrizd a szívedet, mert hiszen belőle indul ki az élet. Tartsd távol magadtól a száj hamisságát, távolítsd el az ajkak álnokságát! Egyenest előre nézzen a szemed, legyen egyenes a szemed pillantása. Egyengess sima utat a lábadnak, legyenek biztosak mind az útjaid. Se jobbra, se balra ne térj le az útról, és a gonosztól tartsd távol a lábad.

A Példabeszédek könyve, teljes nevén Salamon példabeszédei a Biblia egyik protokanonikus bölcsességi írása. A könyv több mondás-gyűjteményt foglal össze egyetlen antológiává, amelyben számos témát ölel fel a vallási, családi és közösségi életre vonatkozó gyakorlati tanácsoktól kezdve, a házasság, a gyermeknevelés vagy a szegénygondozás kérdéséig. Fő témája azonban, hogy az igazi bölcsesség egy Istentől származó ajándék, ő biztosítja a világ természeti és erkölcsi rendjét, segítve az igaz embert kudarcra ítélve a gonoszt.

A bölcs mondásokat egész Keleten, így Izraelben is, szisztematikusan gyűjtötték, főleg a királyi udvarokban. Tudunk arról is, hogy Salamon udvarában is élt ez a szokás (1Kir 5,9-14; 10,1-13.23-25), emiatt Salamonnak tulajdonítanak „3000 bölcs mondást” (1Kir 5,12). Mindig is úgy tekintettek rá, mint a bölcsességi irodalom patrónusára. A zsidó és keresztény hagyomány a Példabeszédek könyve szerzőjének is őt tekintette, annak ellenére, hogy más szerzők is megjelennek a könyvben,

például Agur és Lemuel. A könyv magja a két salamoni gyűjtemény (II. és V.), ami alapul szolgál a Salamon példabeszédeinek névadásához.

A könyv végső redakciója a Kr. e. IV. és III. századra tehető, de mindenképpen Sirák fia könyve keletkezése (Kr. e. 190 körül) előtt, ugyanis az ott említett többi Írások között feltételezhető a az utalás erre a könyvre is. A könyv sokrétű tanítást őrzött meg, az élet különböző területeiről. Leginkább az vált ismertté, amely a királyokat inti a bölcsesség megszerzésére, mert ez megalapozza tekintélyüket (8,15–16). Gyakorlati tanácsokat ad a jó uralkodáshoz (29,2.4.12 köv. 16), az alattvalókat azonban figyelmezteti, hogy tiszteljék a királyt (16,12 köv.; 24,21; 25,2 köv.). Az igaz a társadalom és az emberi közösség javát szolgálja (11,10–12; 28,12.28). A felebarát iránti szeretet és igazságosság (11,17; 14,9.21; 17,17; 21,3) az emberi együttélés alapja.

István király nevéhez is kötődnek intelmek, még ha hitelességét meg is kérdőjelezzük, de biztosak vagyunk benne, hogy a bölcsességi irodalom igen érdekelte, és szeretett volna az igen összetett politikai helyzetben bölcs döntéseket hozni.

Az életünket magánemberként is bölcs vagy balga döntésekkel építjük fel. Döntéseink sorozatából áll össze az életünk folyamata, és hozza meg édes vagy keserű gyümölcsét. Nem mindegy tehát, hogy milyen irodalomból táplálkozunk, és milyen életbölcsességeket hagyunk hátra. A halottaink életének sok epizódja halványul el, de azok megmaradnak, amikor kiélezett helyzetben tudtak igazán jól dönteni. Akinek az ősei ilyen döntések emlékét hagyták örökül, az kapta a legértékesebb örökséget, és aki ilyet tud a következő generációra örökíteni, az teszi értük a legtöbbet.